

כיצד חרם בילדות משפיע בבגרות?

מחקרם של ד"ר ענת כורם ופרופ' יצחק גילת
מהמרכז האקדמי לוינסקי-וינגייט.

תמר טרבלסי חדד | 16.04.23 | ynet

**מחקר ראשון מסוגו נערך בקרב בוגרי מערכת
החינוך שחוו חרם בבית הספר, כדי להבין את
השלכותיו בחייהם הבוגרים. הממצאים לא קלים.**

החוקרים בדקו את התופעה באמצעות 504 בוגרי מערכת החינוך
בגילי 18-25 שחוו חרם בבית הספר.

הבוגרים דיווחו על השלכות שממשיכות ללוות אותם גם אחרי שנים,
וכאלה שגרמו לשינוי תפיסתי ולערעור האמון, למחשבות אובדניות,
לנשירה מהלימודים ולקשיים ביצירת קשרים זוגיים וחברתיים.

63%

מבוגרי מערכת החינוך שחוו חרם בילדות
דיווחו על פגיעות שונות בבריאות הנפשית,
אחרים העידו על קושי ליצור קשרים, ועל
בדידות וחרדה - אבל גם על חוסן. שנים
לאחר שסיימו את מערכת החינוך.

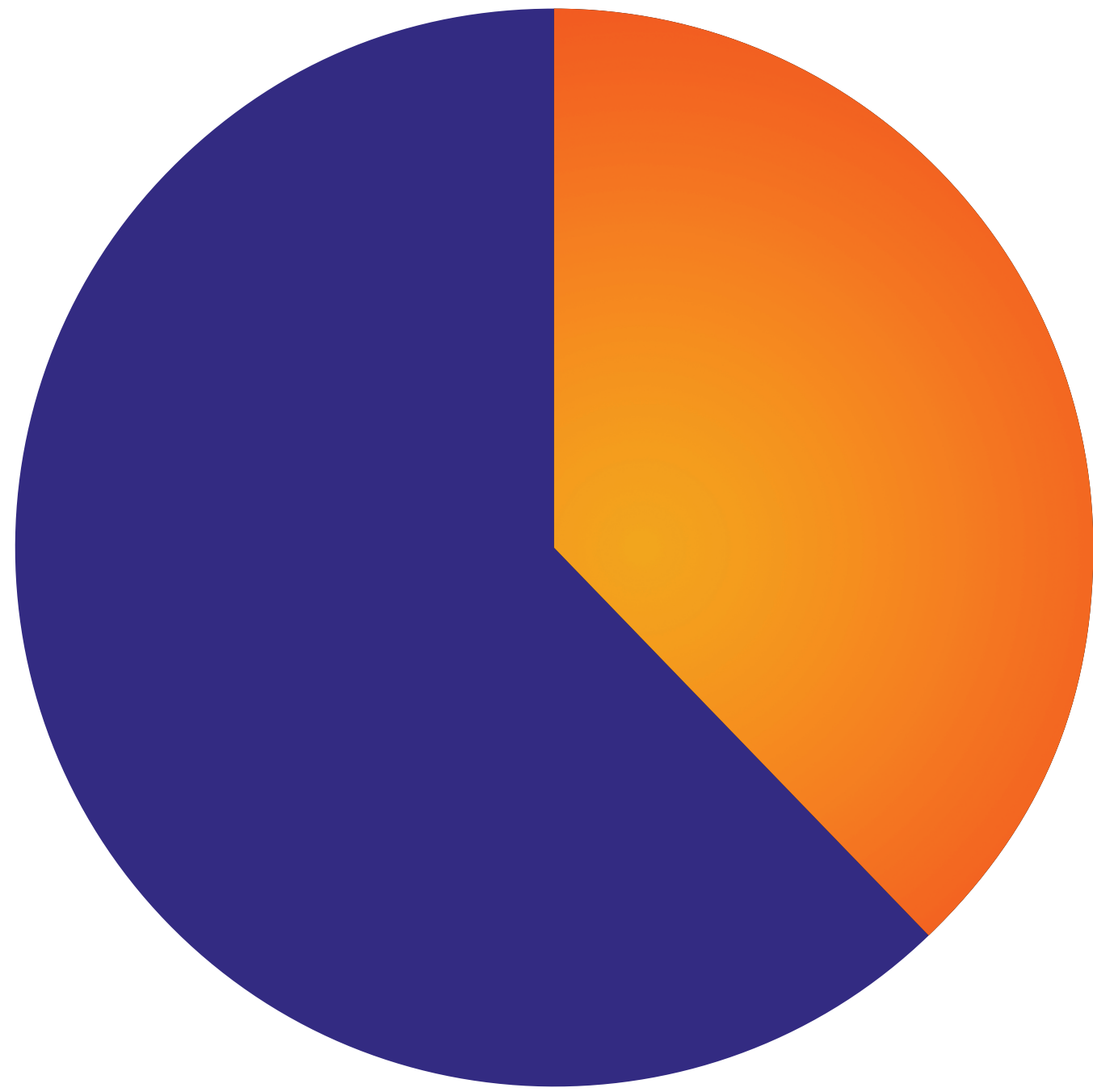

50%

**כמחצית מההורים לא נקטו בפעולה
כלשהי אחרי החרם שהם גילו שמתרחש
בסביבתם.**

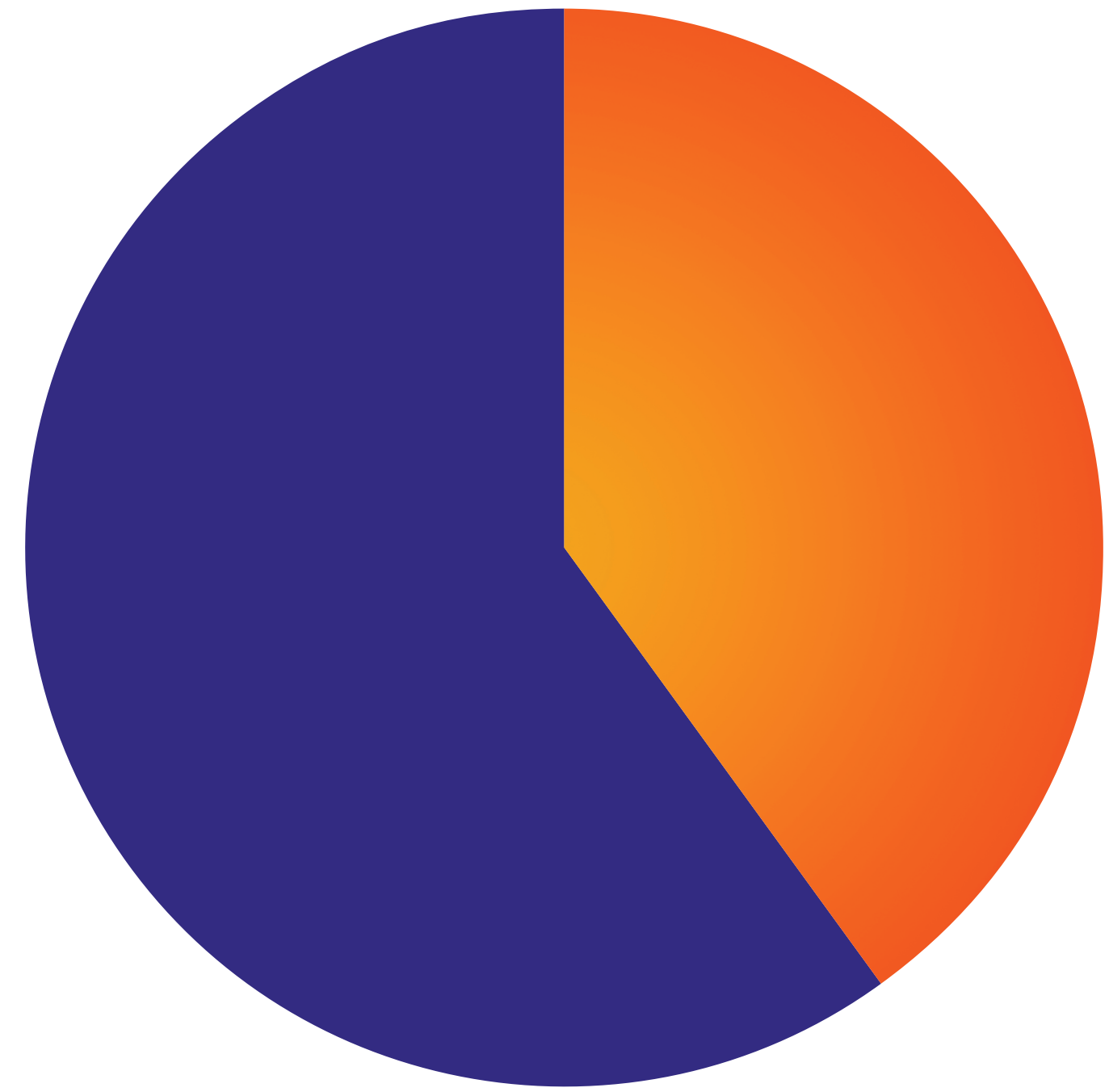
40% מההורים לא ידעו על החרם + 10%
מההורים ידעו ולא פעלו.

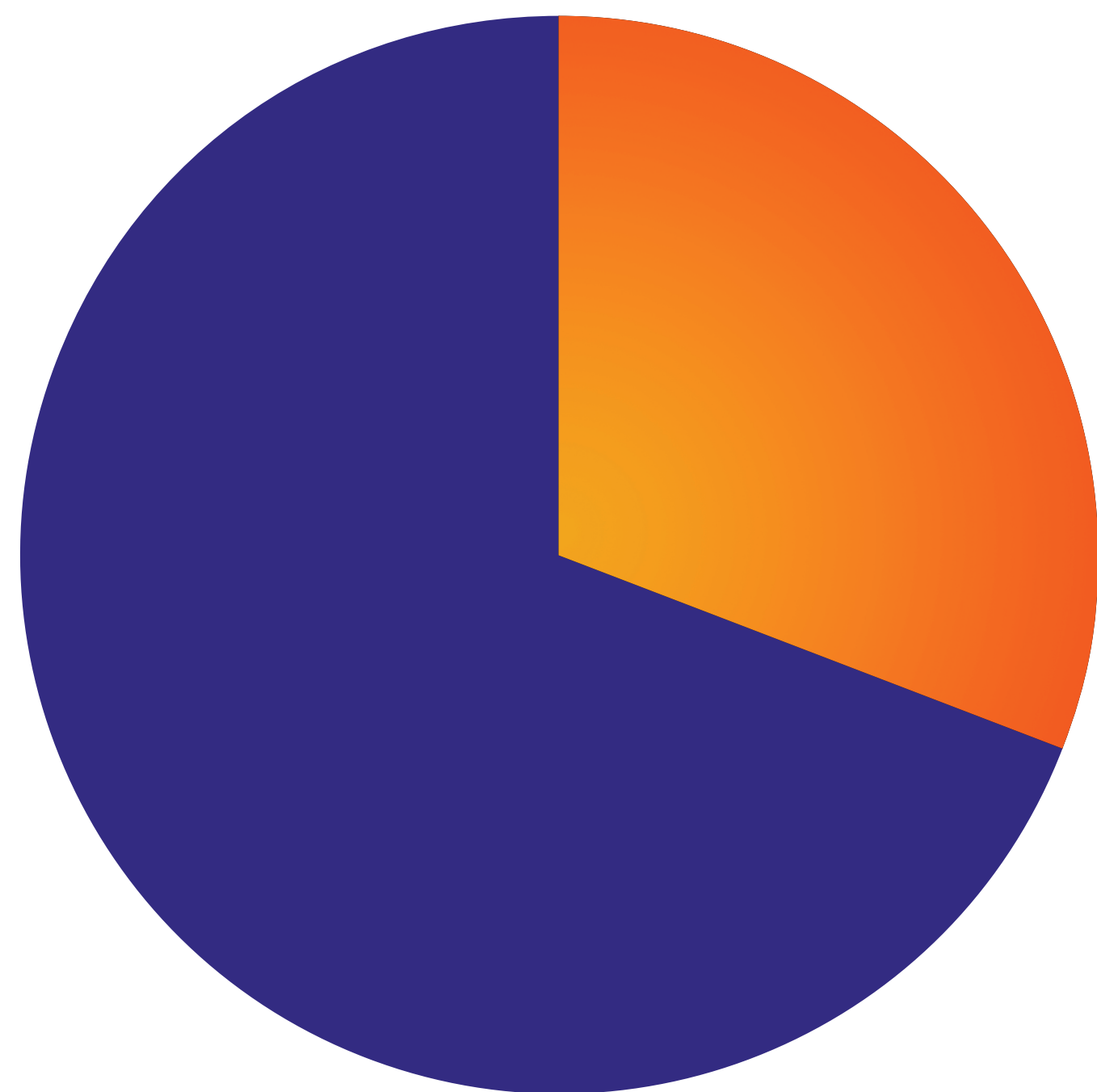
**רקב-
38%**

מהמקרים בית הספר התערב

40%

מההורים לא ידעו
שילדיהם עוברים חרם

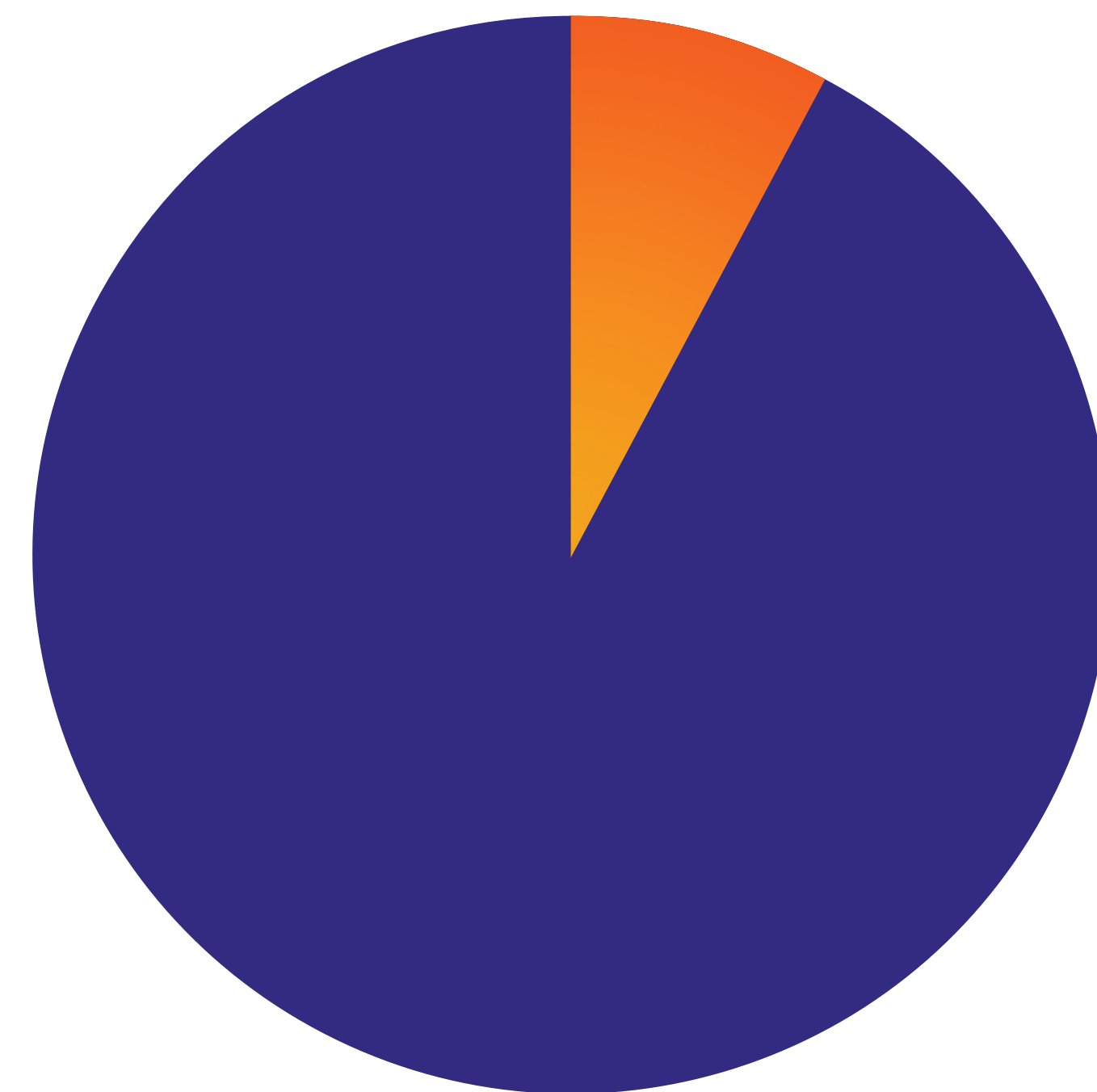

31%

דיווחו על חרדה חברתית

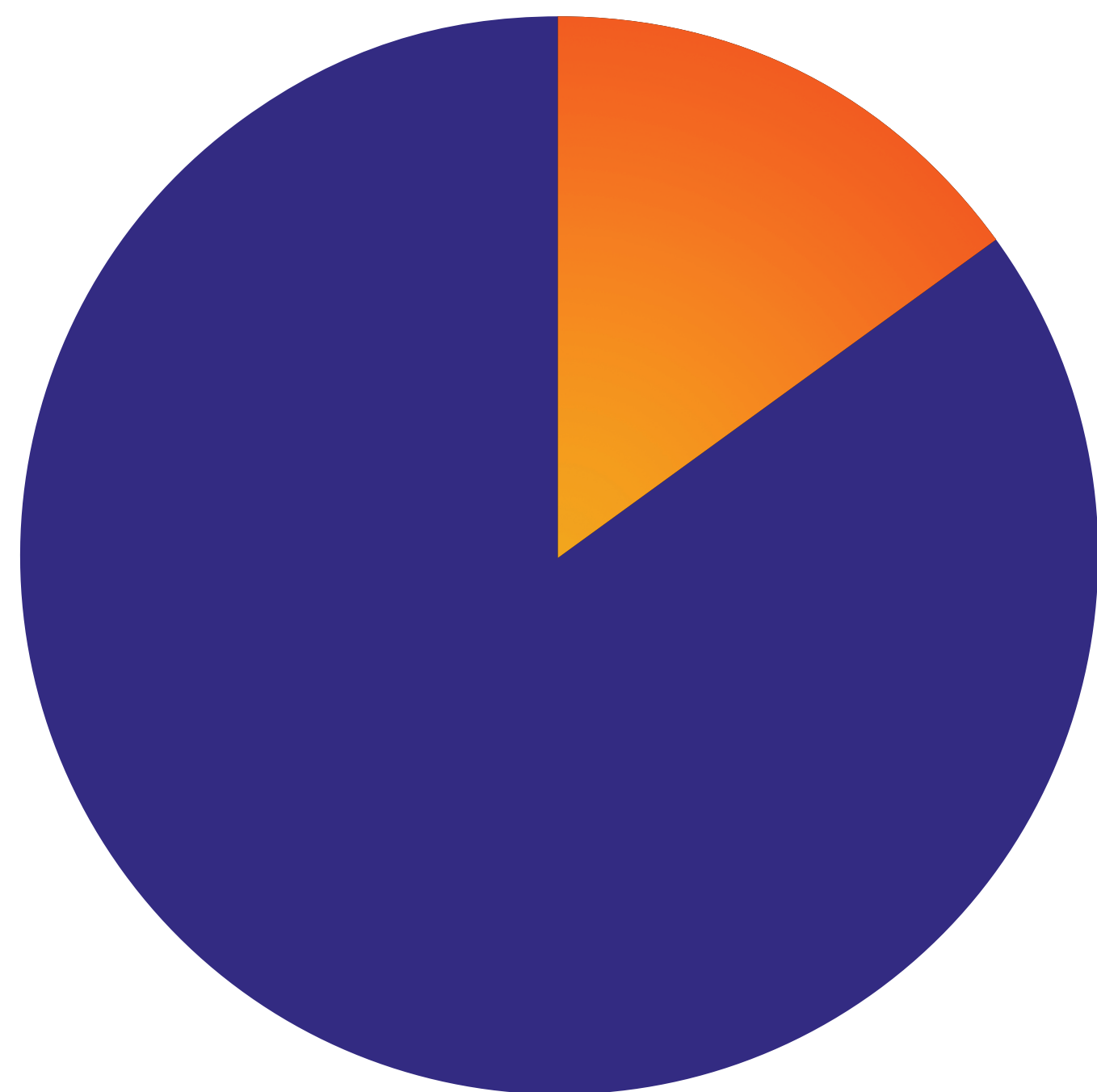
32%

דיווחו על תחושת בדידות

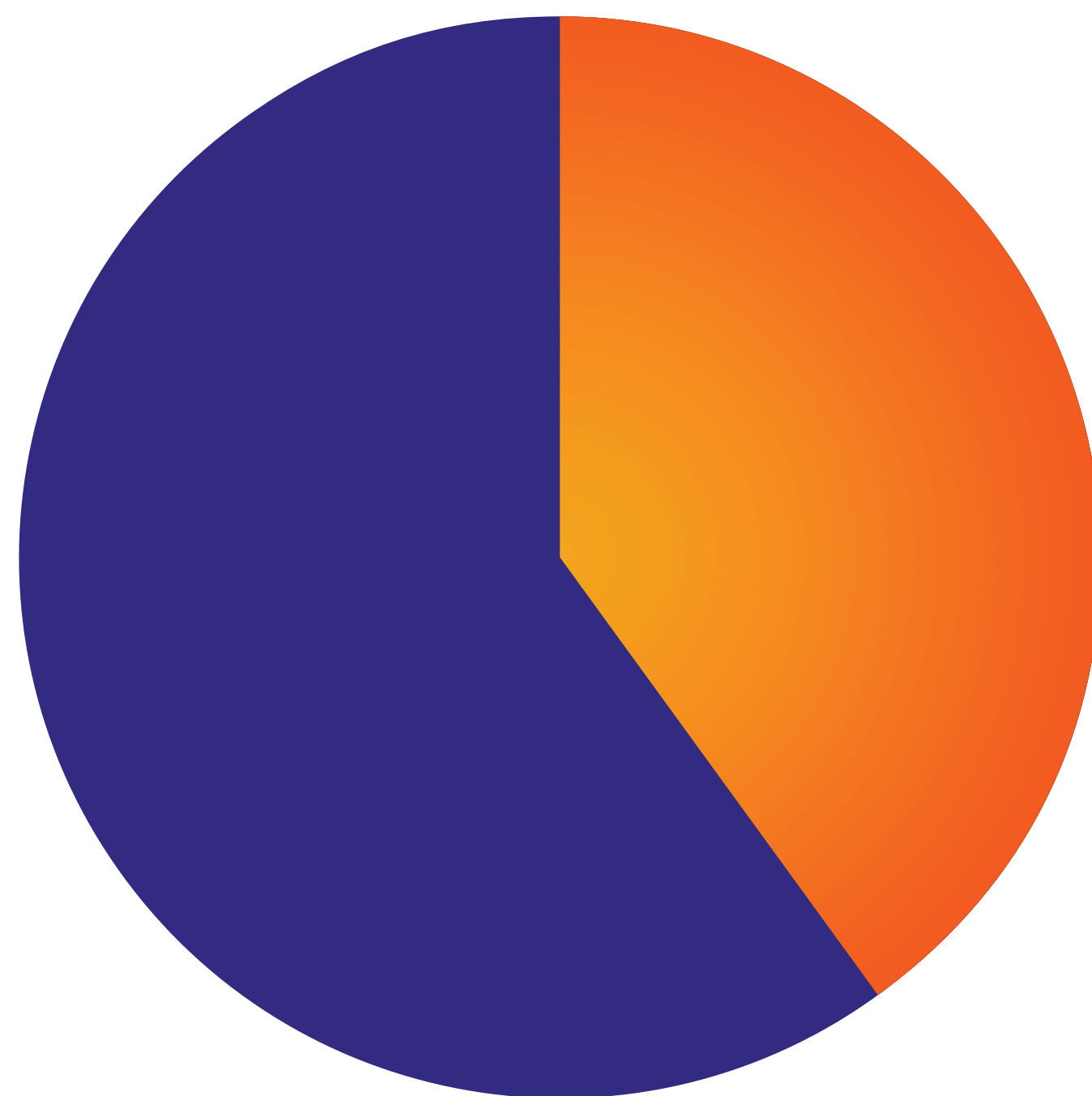
8%

מהבוגרים דיווחו על
מחשבות אובדניות

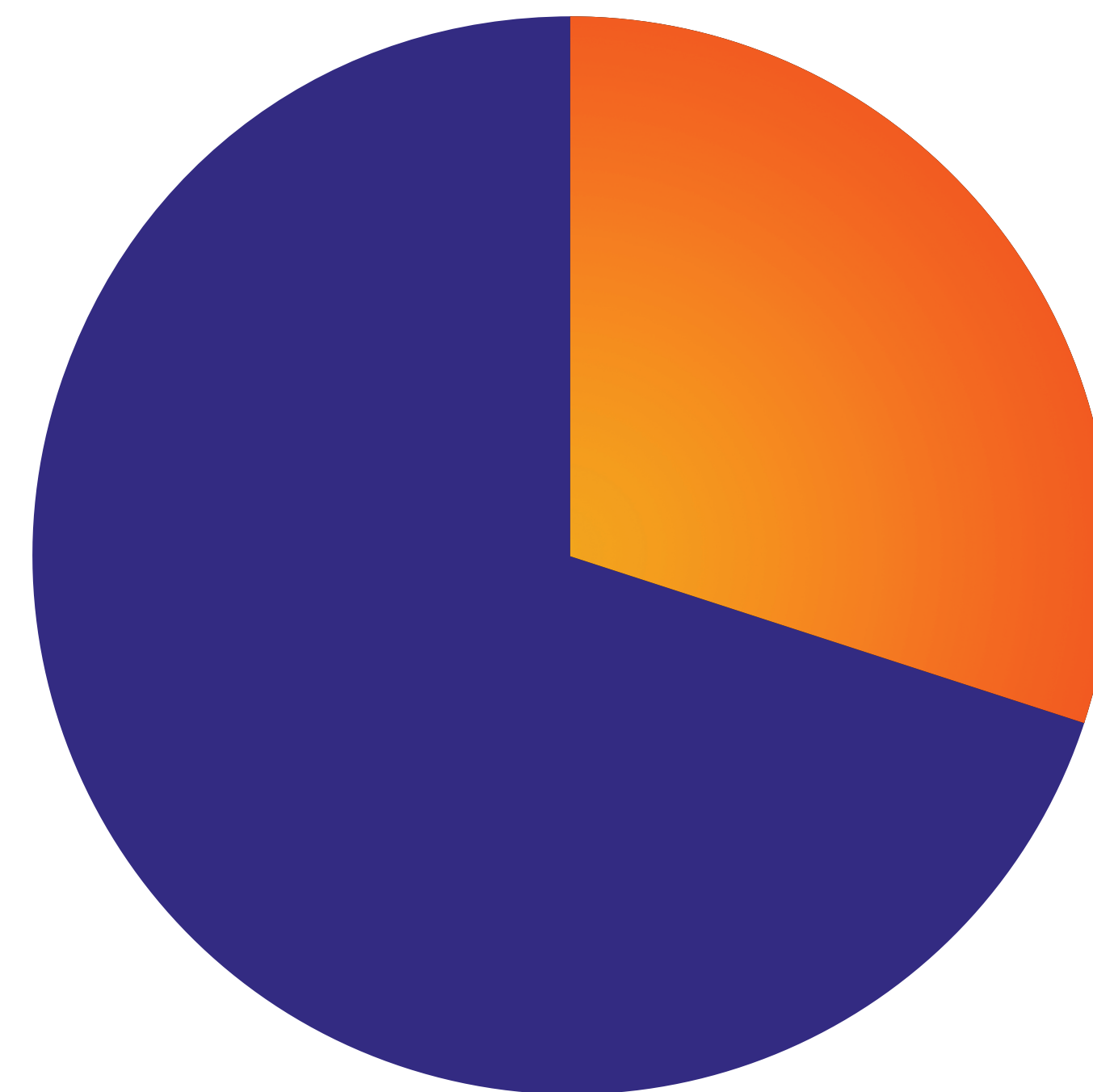
15%

דיווחו על רגשות אשמה

40%

דיווחו על חוסר אמון
העידו מהבוגרים

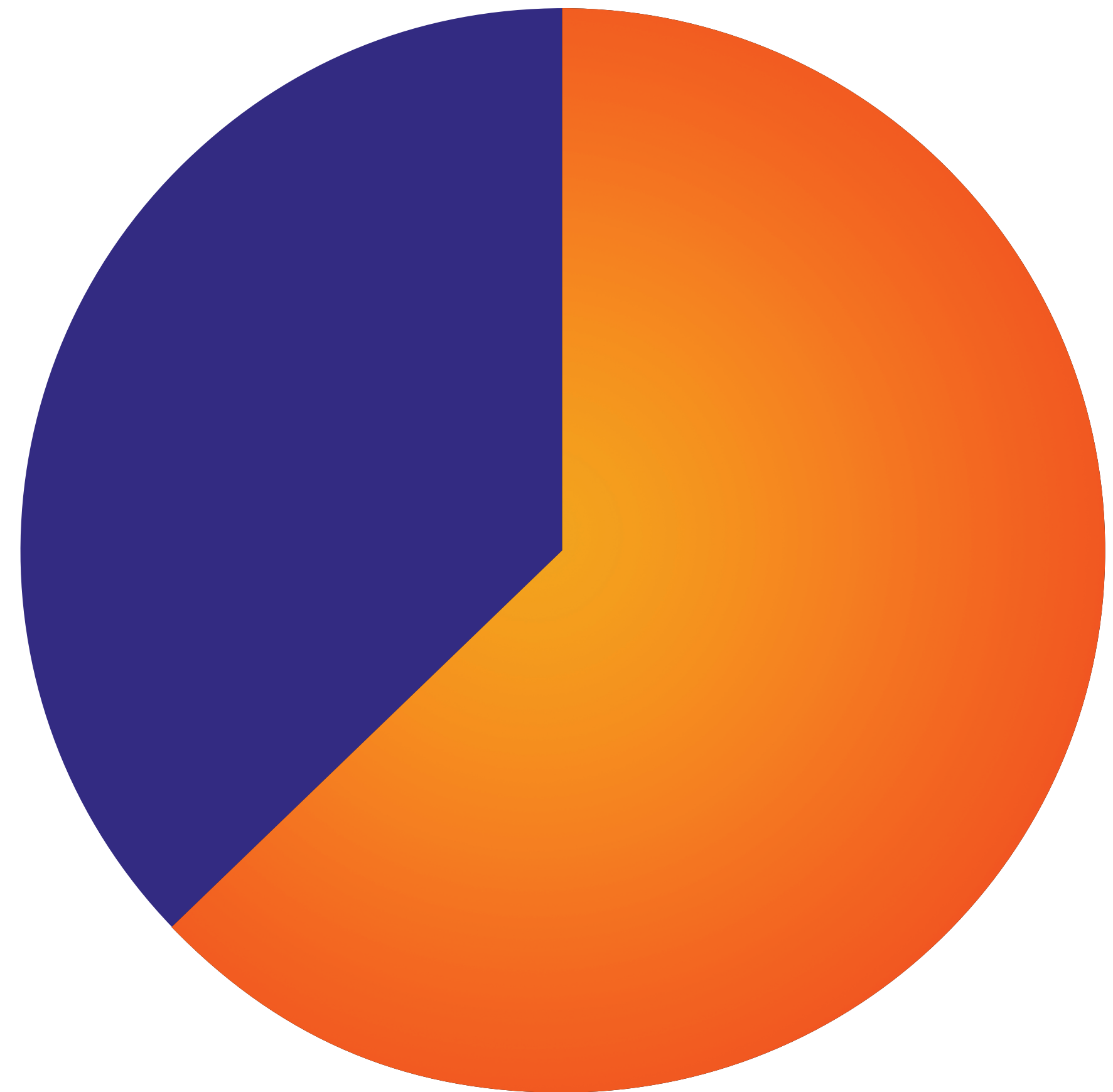
30%

דיווחו על קושי ביצירת
קשרים זוגיים

לצד זאת,

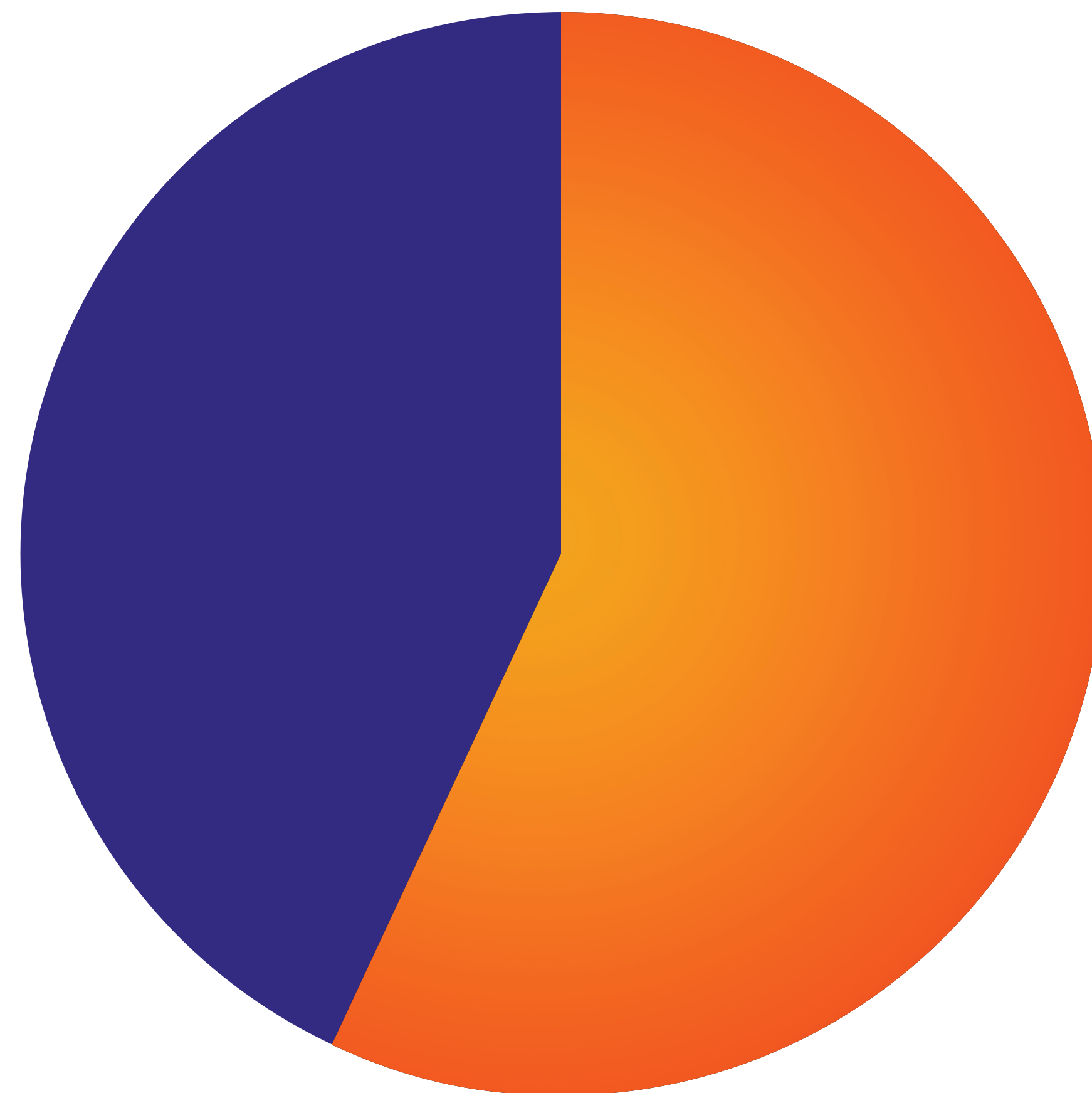
63%

ממשתתפי המחקר העידו על
חוסן נפשי שחשו שהתפתח בהם
אחרי החרם.

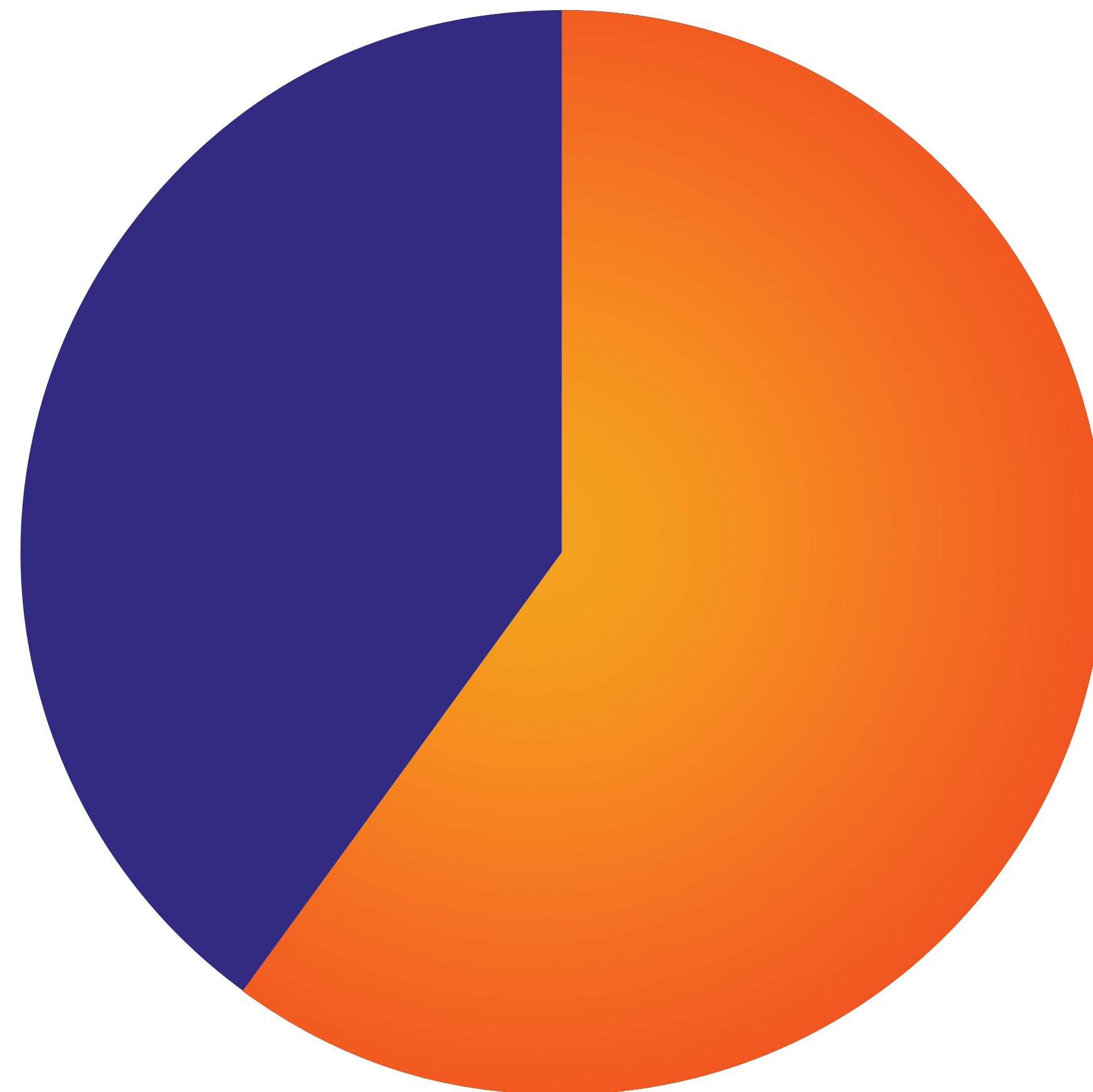
57%

ממקרי החרם, מופיעים בכיתות ד'-ו'. מממצאי המחקר עולה כי תופעת החרם שכיחה בעיקר בכיתות אלה.

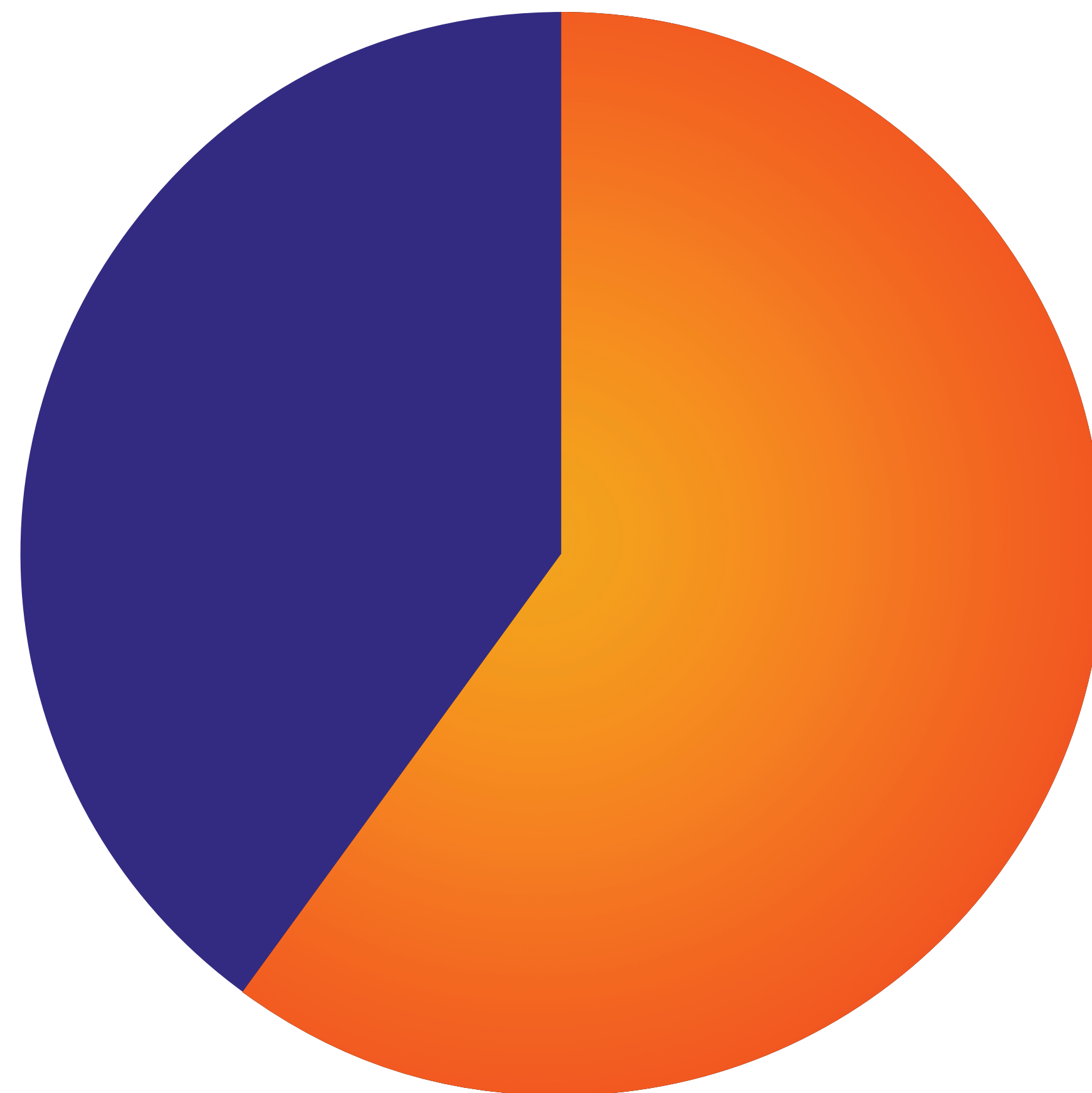
60%

ממקרי החרם יופיעו אצל הבנות
המוחרמות יותר מאשר בנים.

ב- 60%

מהכיתות דווח על ילד אחד
לפחות שהוחרם בחודש האחרון.
לפי נתונים ממחקר שנערך
במשרד החינוך.

למה ילדים עושים חרם?

סיבה מרכזית לחרם שעולה מהמחקר היא שהעומדים מאחוריו, ילדים ממעמד חברתי גבוה, מנהיגים את החרם על הקרובים להם בסולם חברתי כדי לחזק את עליונותם.

בניגוד לסברה שלפיה החזק תוקף את החלש, חוקרים סבורים שבחלק מהמקרים הקורבן יכול להיות דווקא תלמיד חזק חברתית, שמרכזיותו מגבירה את סיכוייו להיות מטרה לבריונות.

הילדים האחרים נגררים אחר מנהיגי החרם בחשש שחרם שהחרם יופנה כלפיהם, או מרצון למצוא חן בעיניי המנהיגים.

איר נראה חרם?

שני הביטויים השכיחים ביותר לחרם הם:
(60%) הימנעות מדיבור עם הילדים
המוחרמים, ומהזמנתם להשתתף בפעילויות
קבוצתיות. בשכיחות גבוהה של יותר מ-50%
דוחה התנהגות אלימה כלפי המוחרמים.

החוקרים מציינים כי בתקופתנו נוסף הביטוי
הווירטואלי, בעוד שהשיח ברשתות החברתיות
נוטה להיות מקוטב ולהתמקד במסרים שליליים,
האנונימיות והיכולת להסיר עקבות מגבירה
מסרים תוקפניים. באשר להתמשכות החרם,
60% דיווחו שהוא נמשך שבועות אחדים, ו-20%
על חרם שנמשך כשנה.

מהו תפקיד ההורים?

במחקר הנוכחי נמצא ש-40% מההורים לא ידעו על החרם, ו-10% מההורים שידעו לא פעלו, כלומר כמחצית מההורים לא נקטו בפעולה כלשהי אחרי החרם שהם גילו שמתרחש בסביבתם.

"להיעדר שיתוף הורי ייתכנו כמה סיבות", מסביר פרופ' גילת, "ראשית, ייתכן שהילדים חוששים לצער את הוריהם, מתביישים בחרם ונזהרים מלחשוף את קלונם בפניהם. הורים מסוימים מגיבים בשיפוטיות לאירועים שליליים שילדיהם מעורבים בהם, גם אם שלא במודע.

**"הורים עלולים להעביר לילד מסר שהוא
אחראי למצב או להביע אכזבה, אפילו בהבעות
הפנים או באינטונציה. ההשפעה המיידית
של אי-ידיעת ההורים היא היעדר תמיכה של
המקור החשוב ביותר עבור הילד".**

החוקרים גילתו וכורם סבורים כי ליועצים,
למחנכים, למורים וגם להורים יש תפקיד חשוב
בהתמודדות עם חרם חברתי. הם מציעים דרכי
פעולה אופרטיביות למניעה ולהתערבות במצבים
של חרם.

מהו
תפקיד
ההורים?

הצעד הראשון שהצוות החינוכי צריך לנקוט בו הוא **טיפוח אקלים כיתה חיובי**, כלומר להעלות את מודעות התלמידים להשפעות החרם ולעודד אותם להציע בעצמם אסטרטגיות חרם בקרב תלמידים.

פעולות אלו יסייעו לתלמידים לדון בנושא, להתפכח מחשיבתם האגוצנטרית, להתבונן במצב מנקודת מבטם של המוחרמים ולפתח אמפתיה כלפיהם. כך לפי החוקרים.

פעולות למניעת חרם

פעולות למניעת חרם

צעד נוסף הוא **לכלול את נושא החרם החברתי בתוכניות להכשרת מורים ולשלב לימוד**

תאורטי והתנסות מעשית. חשוב שאנשי החינוך ישוחחו עם הורים על התופעה, עליהם לדעת שהחרם רווח בקרב ילדים צעירים ושדווקא בגיל זה הילדים נוטים להתמודדות פסיבית.

בנוסף, **יש לדון עם ההורים כיצד אפשר לטפח בבית שיח תומך ומכיל,** שבו הילדים יוכלו לשתף במצוקותיהם ולא לחשוש מתגובה שיפוטית.

יש לסייע להורים לזהות סימני מצוקה בקרב הילדים, בהם הסתגרות, מבע של עצבות ושינויים בהתנהגות ובתחומי העניין. שיח פתוח עם ההורים יסייע גם לתלמידים אחרים לשתף מבוגרים ולדון באסטרטגיות פעולה.

פעולות
למניעת
חרם